

NEDA BJELANOVIĆ (1984) rođena je u Sarajevu. Osnovno obrazovanje započela je u Sarajevu, a dovršila u Višegradu, gde je završila i gimnaziju.

Godine 2008. diplomirala je na Grupi za srpsku književnost i jezik Filološkog fakulteta u Beogradu. Titulu doktora filoloških nauka stekla je 2016, odbranivši disertaciju sa temom „Poetika proze Momčila Nastasijevića”.

Od marta 2011. godine zaposlena je u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu. Dobitnica je Nagrade „Gavrilo Princip” za najbolji naučni rad u kategoriji srpski jezik i književnost. Autorka je naučnih monografija *Odbegla tajna: poetika proze Momčila Nastasijevića*, *Narativni sentiment: pojmovno odijevanje prozne emotivnosti* i *Andrić i avangarda*, kao i romana *Crveni krovovi*, za koji je dobila nagrade „Danko Popović” i „Svetozar Ćorović”.

b

Neda Bjelanović
NEMOJTE
DALEKO

edicija
KIRKA (knjiga br. 77)

uredništvo, lektura
Aleksandar Šurbatović
Tamara Krstić
Milica Belobrk

autorska prava
2026 © Neda Bjelanović

*Recikliraj, zasadi,
brini se o prirodi onako kako
se ona oduvek brinula o nama.*

Bio je kraj aprila i sunce je još bilo nežno. Podbuli graničar povirio je iz kontejnera kraj spuštene rampe, debelim prstima prihvatio pasoše i na „hvala, gospodine” nije odgovorio ništa.

„Ima još samo sat do Skoplja”, rekao je vozač s nadom. „Da pojedemo nešto?”

„Već sam videla Skoplje”, odgovorila je žena na suvozačevom sedištu, skrivena iza ogromnih crnih naočara.

Dalje, kroz Makedoniju, više nisu govorili.

Žena je na svakih pola sata otvarala prozor i palila cigaretu. Vozač se malčice mrštio, ali bez prime-daba, pa tamanio kokice iz svetloplave kese, što je u tišini kola gromoglasno šuškala.

Makedonija je bila čudesno zelena. Sredinom proleća hiljade i hiljade glavica ubogog cveća povijalo se pod blagim vetrom, dok su čvorci u jatima plesali nepreglednim nebom, slećući na cerade kamiona u zaustavnoj traci. Vozači tih kamiona mokrili su uz put.

Makedoniju će tek sredina leta spržiti do mrkog žutila, do samog korenja, a sad je vazduh čak i tu uz autoput bio lak i prozračan. Mirisao je na vedrinu kad je žena otvarala prozor.

Rupe na putu bile su pokrpljene traljavo, u svim nijansama sive poznate ljudskom oku, a na spojevima novog i starog asfalta kola su žustro poskakivala. Ženi je pepeo pao na crne pantalone; najpre ga je koji trenutak odsutno gledala, ili nije videla uopšte, a kasnije ga je otrešla jednim odsečnim pokretom. Na kolenu joj je ostala mala siva fleka.

„Kud ćemo tačno, gospoja?“, ponovo je pokušao vozač.

„Videćemo... Zaustavićemo se već negde.”

Vozač je uzdahnuo.

„Ipak, ja moram jest. ”

„Razume se. Ješćemo.”

Vozač je ukočio dosta naglo, pored skretanja za oronulu pumpu.

„Šta je sad? Gde smo uopšte?”

„Ne znam, gospoja”, odvratio je s anđeoskim strpljenjem vozač. „Ali, da prostiš, moram pišat. ”

Pogodili su se za dva dana vožnje, od Srbije ka Grčkoj.

Žena – ličila je na crn kip od soli i ćutala je sve od Bloka 23 do granice – malo se opustila kad su zašli u krajeve u koje prava zima više ne dolazi. Predeli kojima su odmicali sve su manje ličili na ono što je nosila sa sobom, što se nije dalo otkinuti da ostane tamo, daleko, u planini. Zato se i činilo, dok su se

približavali granici sa Grčkom, da je ženin grč oko usta malo popustio. A možda je reč samo o drukčijoj senci.

Uzdahnula je i dohvatila telefon.

Pokrenula je bog zna koji put pretragu „najlepša mesta u Grčkoj”. Nije doznala ništa što već nije znala napamet. Odluku je donela još juče, pred polazak, kad se suočila s činjenicom da novca za ona *stvarno* najlepša verovatno neće biti dovoljno. Oklevala je samo da je kaže naglas i učini je konačnom.

„Pa onda, Litohoro”, kazala je iznebuha. Ženin glas, nalik na devojački, odjeknuo je u ćutljivim kolima.

Pre nego što je sasvim položio oružje, vozač je probao još jednom.

„Što baš Litohoro?”

Zvuči kao muzika, zaustila je da kaže žena. Ali je ipak odustala i nije kazala ništa.

Doduše, prvi put se slabašno osmehnula kao da se izvinjava, što je vozač video u retrovizoru, iako je okrenula glavu. Nozdrve su joj podrhtavale a oči, ispod naočara, nije mogao da vidi. Pomislio je da odavno nije video ništa žalosnije i konačno je začu-
tao. Do samog Litohora više nisu razgovarali.

2

Išli su lagano uzbrdo. Bilo je još tiše nego ranije, jer je vozač konačno pojeo sve kokice. Žena nije jela ništa. Samo bi ponekad, skrenuvši lice u stranu, stisnula usta kao da je nešto boli.

Nekad, na samom početku puta, vozač je refleksnim pokretom uključio radio.

„Bez muzike”, kazala je tvrdo.

Onda je vozač malo slušao vesti, prebacivao sa stanice na stanicu, ali sad je i radio isključio jer grčki nije razumeo. Ovde na usponu nije više bilo čvorka. Ptice su bile krupnije. Grabljivice. I lepše, oštih kljunova. U Grčkoj je sve lepše i oštije.

Naročito linija horizonta desno, prema moru, linija boje tek iskovanog sečiva.

„Uh, pa ovo je baš u brdu”, kazala je žena kad se uspon izoštrio, a oni stigli u sam gradić. Izašli su iz kola. Parkirali su ih pored ljupkog hotela baš na glavnoj ulici, strmoj ko uz nos.

„Čuj brdo! Planina, gospoja”, rekao je vozač zadovoljno, kao da je on zaslužan za nju. Prekoputa

njih, sa murala na zidu, osmehnuo mu se ogromni bradati Zevs.

Žena se zagledala u prastari masiv nad sobom. Zašto su sve prave planine tako iste, pomislila je. Bez promene, od postanka, mirišu na večni led i ga-rež. Ako gore još sedi neki bog, mora da je i njemu hladno.

Skupila se zimogrožljivo. A ipak je ispred hotela bilo toplo, pirkao je samo tanak vetrić i mirisalo teško, bremenito proleće.

U hotelu je bilo mirno. Predsezona još nije počela i osoblje je dremalo. Dremala je i ulica, i more, i Olimp, svi su skupljali snagu za juni pred vratima, za divljački talas ljudi i njihova histerična odmaranja.

Dremao je, konačno, i čovek za drvenim pultom. *ΠΕΣΕΥΙΟΝ*. Žena je oprezno stisnula malecno zvo-no na pultu.

„Dve jednokrevetne, molim. Pun pansion”, kazala je na savršenom engleskom. Glas je, doduše, bio pomalo kreštav. Kao da dolazi iz grla što se odućilo od razgovora.

Recepcioner je zjaknuo u krupnog, vedrog muškarca i mršavu ženu svu u crnom, koja ni u foajeu nije skidala naočare. Posvađali su se usput, možda je pomislio. Možda je dobila i preko nosa, zato naočare. Zato i – još jedan brz, procenjivački pogled – razdvojene sobe. Ali je razvukao lice u osmeh nabubreo od lažne dobrodošlice i pružio preko pulta neobičnom paru dva ključa.

„Ručak počinje u jedan. Dobro došli u Litohoro!”

Muškarac se nasmešio još jače, a žena je zgrabila jedan ključ i kratko klimnula glavom. Onda je bez reči požurila ka liftu, ostavivši njih dvojicu još koji trenutak same na recepciji.

Srpkinje, saopštavalo je, vrlo izričito, lice recepcionera. Suviše odsečne. Nikad mu se nisu sviđale. I zatim je opet potonuo u dremež, sanjajući nov nalet vitkih skandinavskih devojčuraka, nagorelih i slanih, u junu.

*

Soba je bila mala, ali čista i naoko udobna. Više od pola njene površine zauzimao je krevet, zastrt snegbelom posteljinom preko izdašnih jastuka i duška, nalik na ogroman kolač. Zašto uvek mora biti tako ubitačno bela, pomislila je žena rezignirano i sela, skvrčivši se, na ivicu kreveta. Ličila je na kakvu tamnu bubu što se najednom stvorila u tom vedrom sobičku.

Bila je baš umorna. Naterala se da opere ruke i lice, pošto je, ostavši sama u sobi, konačno skinula naočare. Oči su krupne i svetle, ali su podočnjaci duboki i sivi, kao limeni tanjiri. Izašavši iz kupatila, iz ranca je izvadila uramljenu sliku i mobilni telefon.

Nije pogledala fotografiju u okviru, spustila ju je licem nadole.

U telefon je pogledala, kratko. Zatim je isključila zvono i bacila se popreko preko kreveta. Leđa su joj potonula u jorgan, a ona cela u san.

Spavala je dugo, do sutona. Olimpova senka već je puzila, sve gušća, niz mirno ogledalo Egeja. Iako nije bila gladna, naljutila se na sebe što je propustila ručak. Istresla je bezvoljno ranac na krevet da pronade češalj i žvake. Iz njega ispada, goropadno, knjiga plavih korica *Body Keeps The Score*. Masnim crnim slovima saopštava se da je pred čitaocem *essential reading for anyone interested in understanding and treating traumatic stress and the scope of its impact on society*. Ali ona uopšte ne gleda u knjigu. Češlja se mehaničkim pokretima, obuva i otvara vrata.

U bašti, ispred hotela, nije bilo nikoga. Kola su i dalje stajala na parkingu, ali vozač je nekud očigledno odmaglio. Uzdahnula je s olakšanjem. Ali u isto vreme creva su joj zakrčala glasno, a vid se zama-glio. Shvatila je da će morati nešto da pojede, odmah, ili će se jednostavno srušiti u krevet – ali isto to je mogla i tamo u soliteru. Ne bi bilo prvi put. Zbog toga nije morala da potegne u Grčku. Dozvala je konobara mašući i poručila kroasan i kafu.

Kroz otvoren prozor susedne kuće do nje najednom su se začuli prvi akordi nežne džez balade „The Peacocks”. Nekako su se došunjali, dolebdeli. To je bila jedina kuća s te strane širom otvorenih, ozarenih prozora. Druge kuće u susedstvu mrgodile su se na prolaznike zakatančenih zelenih i plavih šalukatri. Boja na njima bila je dobro održavana jer su to ipak, iako zatvorene, bile voljene kuće.

Žena je najpre načinila pokret kao da će ustati i pobeći. A onda je ipak ostala da sluša muziku.

Zurila je u kafanski sto i najednom je umesto tamne metalne ploče ispred sebe videla dve bele, meke ruke kako lete preko dirki klavira. Ruke su izgledale isto kao njene, ali njene nisu bile.

Dugo je tako samo sedela i slušala. Kad je konačno prinela šoljicu usnama, kafa je bila hladna i bljutava.

Vrtela se po krevetu dobar deo noći. Mekana postelja najednom je postala nešto ljigavo, podmuklo, spremno da je svari. Prestani s tim, rekla je sebi kad je ponoć već odavno bila prošla. Nije trebalo toliko da spavaš popodne.

Pod prozorom su mjaukale bez prestanka bar dve vrlo besne mačke. Stisla je oči negodujuć. Šta im je, kog đavola?! Davno je bio februar.

Pomislila je i da prelista neku od one dve-tri knjige iz kofera. Možda da uključi televizor? Ali to će je samo dodatno rasaniti. Razmišljala je tako još koji čas, a onda odlučno zbacila prekrivač. Stopala su uska, detinja. Tim stopalima uvek je bilo hladno.

Prišla je komodi i otvorila ljubičasti neseser. Izvadila je tabletu i gurnula je pod jezik. Rekli su joj da će tako delovati brže. Učinilo joj se onda da ram za slike stoji isuviše blizu ivici komode. Gurnula ga je ka sredini, ne okrećući ga – i dalje mu se videla samo poledina.

Potom je pogledala u telefon. Dvadeset sedmi april, 3:20 po ponoći, jedna Vocap poruka.

*Molim te, vrati se. Molim te. Ili se bar javi.
Sve je to tako glupo. Ništa nije značilo.*

Uzdahnula je i obrisala poruku. Zašto ne može da shvati da oдавно i uopšte više nije reč o njemu? Kad se ovako iznebuha javi, samo je iznervira. A ona mora da spava. Nervoza joj ne pomaže. Sad ni tableta neće pomoći.

Razmišljala je tako, sve nervoznija, i nije ni osetila kad ju je sedativ poklopio nemilosrdno i brzo, kao čašom. U snu se opet smejala od srca. Smejalo se i jedno lice isto kao njeno, i taj smeh čak i u snu boleo je žestoko, kao sveža opekotina.

*

Još je bila usred tog užarenog smeha kad je čula ključ u bravi. Inače se budila lako, kao što je spavala teško. Ali sedativ joj je sapeo svest i udove.

„*Sorry... Room clean*”, loš engleski, s teškim naglaskom, čuje se čak i u tih nekoliko reči. *R* je bilo vrlo tvrdo.

Želela je da kaže da dođu kasnije, ali je grlo nije slušalo. Bilo je sasvim suvo, od tablete i onog gorkog smeha. I tako je druga žena ušla u sobu.

Bila je mlada, ako ta reč išta više znači. Kosa snažna i crna, beonjače i zubi bleštavobeli, ali joj je grč oko usta već stvorio ispod nosa dva oštro usečena luka, dve granice dokle osmesi smeju tačno da idu. Nemojte daleko.

Nemojte daleko, nemojte daleko. Tako su im govorili stalno, naročito kad pada sneg. Budite na očima.

To je trebalo da ih sačuva. Ali oči ništa ne mogu sačuvati.

Druga žena je malo zastala kad je primetila prvu, još u krevetu. Šta li je pomislila kad ju je videla onako usporenu, podbulu? Da li se uplašila, poželeda da izađe?

„Izvinite, gospođo”, kaže druga žena. Baš čudan, jak naglasak. Ali oči joj se ne izvinjavaju. Oči su tvrde, kao presvučene lakom. Svetlost se odbija od njih.

„Ništa”, kaže žena iz kreveta. „Sve je u redu. Nastavite.”

Mlađa žena žustro briše prašinu. Kad je došla do komode, podigla je sliku da pređe površinu krpom, a zatim postavila ram u uspravan položaj. Odande, sa kreveta, kratkovidne oči mogle su da razaznaju samo dve tanane figure, jednu belu, drugu crvenkastu. Ali uopšte ne mora da gleda. Zna svaku tačku i svaki preliv te slike.

Ustala je iz kreveta naglo. Nije u brzini natukla papuče, nego je, bosa, brzo prišla komodi i opet spustila sliku. Gledala je najpre ćutke u poledinu rama, u mrlje na tankoj šperploči sa zadnje strane. A potom je prkosno podigla pogled ka drugoj ženi. Malo je iskrenula glavu, druga žena je viša od nje.

Očekivala je podsmešljiv pogled. Stranci su tako čudni. I uobraženi. Tako sigurno misli ova vredna žena. U jednostavnoj uniformi, s malim medaljonom oko vrata. Ali ona je samo, s neakvim dalekim razumevanjem, klimnula glavom i nastavila da čisti još obazrivije.

„Oprostite, gospođo”, kazala je, opet. Ali dok se izvinjavala, više nije gledala u gošću, nego u pod.

Starija žena je otišla u kupatilo, umila se, oprala zube, očešljala odsečnim pokretima. Češalj je zapeo za čvor u kosi. To je zbolelo jako, svetlaci su joj iskočili pred očima. Zato je besno i sa strašću povukla to mesto još nekoliko puta.

Nabrzinu je navukla tanku pamučnu haljinu. Stavila je, kako drukčije, i naočare. Izvadila je iz torbe zgužvanu novčanicu od deset evra i čokoladicu kupljenu juče na pumpi. Naravno da joj nije ni palo na um da je pojede.

Mlađa žena brisala je pod okrenuta leđima. Gošća je spustila novčanicu i pritisla je slatkišem.

„Za vas”, dobacila je kad je već bila na vratima.

Vozачa na doručku nema. Nema ni kola na parkingu, pored hotela, u debeloj senci platana. Možda je otišao već, bez pozdrava? Nije se pokazala naročito društvenom. Uostalom, i isplatila ga je unapred. Ništa od toga sad nije bitno. Ona ima druga, mnogo važnija, posla.

Od hotela krene uzbrdo, pa skrene levo u još strmiju, kaldrmisanu uličicu. Svud nad njom nadnose se živahni balkoni jarkih cvetova, a pod nogama ciči kaldrma, umivena kratkom jutarnjom kišom. Kuće su stisnute jedna uz drugu, vrlo blizu čak i kad su prekoputa, te žena, kad podigne glavu, vidi samo usku vrpcu neba. Ipak je to nebo, ovde, tako duboko, nepodnošljivo plavo.

Trudi se da ne gleda gore. Čini joj se, ponekad – svi vide koliko je besa u njoj. Prema tom nebu.

Uostalom, sad ne juri sunce ni oblake. Treba joj jedna vrlo obična adresa. Hoda već desetak minuta. Izgleda da će se i ulica ubrzo završiti. Vrlo je strmo. I nebo će uskoro biti preblizu. Da nije pogrešno zapisala ulicu?

Izvadila je telefon iz džepa. Još jedno zeleno pisamce.

Stigla je neka pošta za tebe. Iseliću se iduće nedelje. Javi gde da ti je ostavim.

Izbrisala je poruku opet. Jedva čeka dan kad će taj broj jednostavno blokirati. Čak će, tako izdaleka planira, kupiti i novu karticu. Možda i grčku, ako sve prođe kako treba.

Poslednja kuća u ulici sa desne strane nema cveća. Nema ni fontanu, ni ukrase na ogradi. Pročelje prizemlja je u staklu. Žena prilazi, skida naočare i škilji:

*ΜΕΣΙΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
REAL ESTATE AGENCY*

Konačno se kiselo nasmešila. Dobro je, nije pogrešila.

Ipak, zastala je pred staklenim vratima. Odras joj prikazuje mršavu priliku u crnoj haljini, malo zgu-renu. Nipošto odlučnu. Evo i sad, stojeći tu, pred ulazom, pojma nema šta treba da uradi. Kuca li se na staklena vrata? Nije se ni najavila. Možda je za početak dovoljno što ih je našla. Možda da proba opet sutra, pošto ih prethodno pozove, i kad se bar minimalno našminka i ponese onu lepšu torbu, od prave kože? Dobijenu za pretprošli rođendan.

Onda kad je sve bilo u redu. Onda kad je njoj kupila tanku zlatnu ogrlicu s dva slova S, ovu koju sad nosi oko vrata.

To je sav nakit koji nosi.

S ušnih resica zevaju dve prazne rupe.

Nema prstenja. Na domalom prstu desne ruke tanak pojas kože, nešto svetlije boje.

Tad su se staklena vrata otvorila. Uplašila se, jer zbog odraza, sunca, nije mogla da vidi kako neko prilazi iznutra. U plavičastom okviru, kao čuvan u ledu, pojavio se debeljuškast čovek. Smešio se, a ispod brkova povirivali su zdravi, ali nešto žućkasti zubi.

„Izvolite”, rekao je prosto. „Jeste li se izgubili?” Engleski s jakim naglaskom, ali gramatički ispravan, lepo naučen.

Žena je pogledala brzo u njegove ruke i videla da su i prsti pomalo žuti. Od duvana.

„Nisam. Kod vas sam došla”, zvučala je odlučnije nego što se osećala. A ipak je znala da je korak koji je načinila konačan i od toga su joj dlanovi postali malo topliji.

„Pa to je lepo”, kazao je promuklo ljubazni debeljuškasti čovek. „Zašto onda ne biste ušli da popijemo kafu?”

„Sme li da se puši unutra?”, pitala je obazrivo.

„Svi kažu da ne sme”, odgovorio je. Bio je vlasnik agencije. Njegove sitne oči poigravale su mangupski, a dobrodušno.

Na duvan blago, ne užeglo, miriše i unutra. Kancelarija nije velika, ali je prozračna i mirna. Prozor je otvoren prema moru. Iz profila se, obavijen oblakom, vidi i Olimp. Žena gleda stisnutih očiju u tu sliku zamišljeno, kao u muzeju. Možda pokušava da dobije na vremenu.

Čovek se nakašljao diskretno.

„Evo, kafa. Sad mi ispričajte natenane kako bi mogla da vam pomogne naša agencija. Pravo je vreme, znate. Od maja već kreće frka.”

Žena je najpre srknula vruću kafu. To je prva lepa kafa za ko zna koliko vremena. Ubod gorčine ošamutio ju je, uživala je za trenutak i zbog toga se osetila nepodnošljivo krivom.

Zapitala se, odmah potom, zašto je zaboga skinula naočare?! Treba li sad, kreten, pred ovim dobrim čovekom da se rasplače? A opet, krajnje bi nepriстойno bilo sedeti u prostoriji s golemim cvikama, kao ćaknuta japanska buba.

„Želim da kupim kuću”, osmelila se najzad. Kad je progovorila, osetila je kako je dahnuo iz nje miris kafe. Zapalila je brzo cigaretu. Grk se nije pobunio. „Neku staru, ako je imate. Ovde, u Litohoru ili okolini.”

Bilo je to isuviše izgovorenih reči, posle dugog i dugog ćutanja. Žena se umorila. Disala je plitko i nije prinosila cigaretu usnama.

Grk je izgubio naglo svoj pomalo podsmešljivi, premda dobrohotni ton, pa i sam zapalio cigaretu.

„Kuću?”, ponovio je zamišljeno. Možda je nije dobro razumeo? Žena je klimnula glavom.

„Imamo nekoliko lepih kuća. Ali moraćete da mi kažete šta je tačno to što tražite.”

I onda se čovek upiljio u nju ispitivački, nad dimom iz kog je izvirala njegova okrugla glava, pa je najednom izgledao kao duh koji će joj možda pomoći, ako uspe da objasni zašto je uopšte došla.